

02. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Spis treści:

2.1. Podział administracyjny, powierzchnia, położenie.....	1
2.2. Ludność	2
2.3. Zasoby mieszkaniowe	3
2.4. Urządzenia sieciowe	4
2.5. Zagospodarowanie przestrzenne	6
2.6. Charakterystyka stanu środowiska	8
2.7. Podmioty gospodarcze	15
2.8. Charakterystyka infrastruktury	16

2.1. Podział administracyjny, powierzchnia, położenie

Gmina Bieruń położona jest w południowo – wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie bieruńsko – lędzińskim.

Gminę Bieruń tworzą dwa skupiska miejskie – Bieruń Stary i Bieruń Nowy, jak również cztery miejscowości wiejskie: Jajosty, Ściernie, Bijasowice i Czarnuchowice.

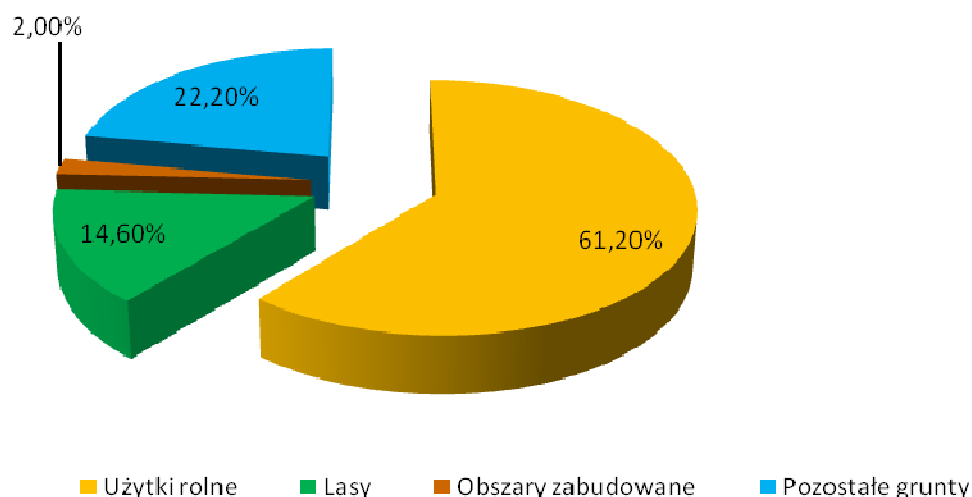
Gmina Bieruń graniczy od zachodu z miastem Tychy, od południa z gminą Bojszowy oraz gminą Oświęcim, od północy z miastem Łędziny i gminą Chełm Śląski, od wschodu z gminą Chełmek.

Rys.1. Położenie Gminy Bieruń na tle układu komunikacyjnego.

Źródło: <http://www.google.pl/maps>

Powierzchnia gminy Bieruń zajmuje 4049 ha, co odpowiada obszarowi ogółem 40 km². Na jej ogólną powierzchnię składają się: użytki rolne w ilości ok.2478,0 ha (61,2%), lasy i grunty leśne ok.607,45 ha (14,6%), obszary zabudowane ok. 82,8 ha (2,0%) oraz pozostałe tereny gminy (m.in. grunty obszarów górniczych i nieużytki) ok. 880,75 ha (22,2 %).

*Rys.2. Powierzchnie gruntów gminy Bieruń w [%]
Źródło: Opracowanie własne*

2.2. Ludność

Gminę Bieruń na koniec 2013 r., zamieszkiwało 19 696 osób. Z tego mężczyźni stanowili liczbę 9 765 osób, a kobiety – 9 931 osób.

Tab.1. Stan ludności ogółem gminy Bieruń wg faktycznego miejsca zamieszkania na lata 2009 – 2013. Stan na 31.XII.

Stan ludności	2009	2010	2011	2012	2013
Ludność ogółem	19534	19851	19830	19681	19696
Mężczyźni	9634	9846	9838	9747	9765
Kobiety	9900	10005	9992	9934	9931

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS, 2010,2011,2012,2013,2014

Gęstość zaludnienia (ludność na 1 km²) w 2013 r. określono na poziomie 486 ludności na 1 km².

Przyrost naturalny na 1000 ludności na koniec 2013 r. był dodatni osiągając liczbę 4,3. Na przestrzeni lat 2009 – 2013 ma on tendencję stałą, utrzymującą się na tym samym poziomie.

Na koniec 2013 r. w gminie na 100 mężczyzn przypadają 102 kobiety.

Liczba zawartych małżeństw w ostatnich latach ma tendencję spadkową. W 2013 r. zawarto 6,1 małżeństw na 1000 ludności.

W latach 2009 – 2013 nastąpił nieznaczny spadek liczby urodzeń, z liczby 11,9 na 1000 ludności w roku 2009 do liczby 10,9 w roku 2013 r.

Na koniec 2013 r. ok. 18,3 % ludności gminy było w wieku przedprodukcyjnym, ok. 68,0 % ludności było w wieku produkcyjnym a ok. 13,7 % ludności gminy Bieruń było w wieku poprodukcyjnym.

Tab.2. Wybrane dane statystyczne dotyczące gminy Bieruń na lata 2009 – 2013. Stan na 31.XII.

Wybrane dane statystyczne	2009	2010	2011	2012	2013
Ludność*	19534	19851	19830	19681	19696
Gęstość zaludnienia (Ludność na 1 km ²)	486	486	486	486	486
Kobiety na 100 mężczyzn	103	102	102	102	102
Małżeństwa na 1000 ludności	7,6	7,1	6,3	6,6	6,1
Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,9	11,8	11,7	11,0	10,9
Zgony na 1000 ludności	7,62	7,50	6,94	9,25	6,60
Przyrost naturalny na 1000 ludności	4,3	4,3	4,8	1,8	4,3
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (%)	19,6	19,1	18,8	18,5	18,3
Ludność w wieku produkcyjnym (%)	68,4	68,5	68,5	68,5	68,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym (%)	12,0	12,3	12,7	13,1	13,7

* - Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS 2010,2011,2012,2013,2014

2.3. Zasoby mieszkaniowe

Na terenie gminy Bieruń infrastruktura budowlana różni się wiekiem, powierzchnią zabudowy, technologią wykonania, przeznaczeniem oraz wynikającą z podstawowych parametrów energochłonnością.

Należy wyróżnić:

- budynki mieszkalne,
- obiekty użyteczności publicznej,
- obiekty pod działalność przemysłową (wytwórczą) oraz usługowo-handlową.

Charakter zabudowy mieszkaniowej jest niejednorodny. W ogólnej strukturze osadnictwa na terenie gminy Bieruń dominują następujące typy zabudowań:

- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,
- intensywna zabudowa jednorodzinna,
- zabudowa jednorodzinna rozproszona.

Zasoby mieszkaniowe ogółem gminy Bieruń na koniec 2012 r. stanowiło:

- 6 071 mieszkań,
- 25 200 izb,
- 492 865 m² powierzchni użytkowej.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na koniec 2012 r. :

- 1 mieszkania: 81,2 m² ,
- na 1 osobę: 25,0 m² .

Tab.3. Zasoby mieszkaniowe gminy Bieruń na lata 2009 – 2013. Stan na 31.XII.

Zasoby mieszkaniowe	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem Gmina					
Mieszkania	6 093	5 999	6 030	6 071	Brak danych
Izby	24 215	24 741	24 940	25 200	Brak danych
Powierzchnia użytkowa mieszkań w [m ²]	475 907	481 319	486 267	492 865	Brak danych

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS 2010, 2011, 2012, 2013, 2014

2.4. Urządzenia sieciowe

W 2012 r. ogółem ludność gminy Bieruń korzystała z instalacji:

- wodociągowej – 99,9% ,
- kanalizacyjnej – 75,5 % ,
- gazowej – 52,3 %.

Tab.4. Korzystający z instalacji w [%] ogółem ludności gminy Bieruń w latach 2009 – 2013. Stan na 31.XII.

Korzystający z instalacji w [%] ludności	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem					
Wodociąg	98,9	98,9	98,9	99,0	Brak danych
Kanalizacja	70,5	70,8	73,3	75,5	Brak danych
Gaz	50,7	50,5	50,9	52,3	Brak danych

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS 2010, 2011, 2012, 2013, 2014

W 2012 r. sieć rozdzielcza na 100 km² ogółem gminy Bieruń wynosiła:

- sieć wodociągowa – 278,1 km,
- sieć kanalizacyjna – 271,2 km,
- sieć gazowa – 180,4 km.

Tab.5. Sieć rozdzielcza w [km] na 100 km² ogółem gminy Bieruń w latach 2009 –2013. Stan na 31.XII.

Sieć rozdzielcza na 100 km ²	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem					
Sieć wodociągowa [km]	207,5	271,2	274,4	278,1	Brak danych
Sieć kanalizacyjna [km]	189,6	190,4	271,2	271,2	Brak danych
Sieć gazowa [km]	173,8	176,4	177,6	180,4	Brak danych

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS 2010, 2011,2012,2013,2014

Na koniec 2012 r. na terenie gminy Bieruń długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wyniosła 112,6 km. Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania stanowiły 3 175 szt. Woda dostarczona gospodarstwom domowym – 587,5 dam³. Ludność gminy korzystająca z sieci wodociągowej w 2012 r. wyniosła – 19 478 osób.

Tab.6. Sieć wodociągowa gminy Bieruń w latach 2009 – 2013. Stan na 31.XII.

Wodociągi	2009	2010	2011	2012	2013
Czynna sieć rozdzielcza w [km]	84,4	109,8	111,1	112,6	Brak danych
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	3 059	3 099	3 124	3 175	Brak danych
Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	605,6	618,0	602,2	587,5	Brak danych
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	19 326	19 641	19 621	19 478	Brak danych

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS 2010, 2011,2012,2013,2014

Na koniec 2012 r. na terenie gminy Bieruń długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 109,8 km. Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania stanowiły 3 390 szt. Ścieki odprowadzone – 947,0 dam³. Na koniec 2012 r. 14 856 osób gminy Bieruń korzystało z sieci kanalizacyjnej.

Tab.7. Sieć kanalizacyjna gminy Bieruń w latach 2009 – 2013. Stan na 31.XII.

Kanalizacja	2009	2010	2011	2012	2013
Czynna sieć kanalizacyjna [km]	77,1	77,1	109,8	109,8	Brak danych
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych [szt.]	2 605	2 650	3 150	3 390	Brak danych
Ścieki odprowadzone [dam ³]	834,6	887	895	947	956,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [szt.]	13 779	14 045	14 540	14 856	Brak danych

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS 2010, 2011,2012,2013,2014

Na koniec 2012 r. na terenie gminy Bieruń długość sieci gazowej ogółem wynosiła 79 323 m. Czynna sieć przesyłowa stanowiła 9 720 6 272 m, natomiast czynna sieć gazowa rozdzielcza wynosiła 73 051 m. Przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych stanowiły 2 734 szt. Odbiorców gazu ziemnego w zakresie gospodarstw domowych jest 3 104 szt., z czego 341 odbiorców ogrzewa mieszkania gazem przewodowym.

Tab.8. Sieć gazowa gminy Bieruń w latach 2009 – 2013. Stan na 31.XII.

Sieć gazowa	2009	2010	2011	2012	2013
Czynna sieć ogółem [m]	76 971	77 684	78 181	79 323	Brak danych
Czynna sieć przesyłowa [m]	6 272	6 272	6 272	6 272	Brak danych
Czynna sieć rozdzielcza [m]	70 699	71 412	71 909	73 051	Brak danych
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt]	2 678	2 698	2 711	2 734	Brak danych
Odbiorcy gazu [gosp. dom.]	3 087	3 078	3 089	3 104	Brak danych
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp. dom.]	361	355	348	341	Brak danych

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS 2010, 2011,2012,2013,2014

2.5. Zagospodarowanie przestrzenne

Prawo lokalne nakreśla zagospodarowanie przestrzenne gminy przy pomocy dokumentów strategicznych w postaci: strategii, planów rozwoju, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego a także studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Do chwili obecnej zagospodarowanie przestrzenne gminy Bieruń związane jest m.in. z przyjęciem: „Strategii rozwoju miasta: Bieruń 2020”, „Aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego miasta Bierunia'', a także z licznymi planami zagospodarowania przestrzennego poszczególnych rejonów gminy Bieruń.

Prawo lokalne ustala w dokumentach planistycznych m.in. ogólne zasady sytuowania sieci elektroenergetycznych, ciepłowniczych, gazowych a także daje wytyczne do uzbrojenia danego obszaru w nośniki energetyczne.

Ustalenia w zakresie rozwoju sieci infrastrukturalnej dla obszaru gminy Bieruń wyglądają jak poniżej.

Ustalenia w zakresie rozwoju sieci elektroenergetycznej i zaopatrzenia w energię elektryczną:

- 1) dopuszcza się zachowanie istniejących podziemnych sieci elektroenergetycznych z możliwością przebudowy i remontu,
- 2) dopuszcza się rozbudowę i budowę nowych linii energetycznych kablowych, średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych (wbudowanych lub wolnostojących 20/04 kV),
- 3) dla terenów znajdujących się w strefie uciążliwości elektro – energetycznych wysokiego napięcia ustala się strefę ochronną,
- 4) istniejące napowietrzne sieci elektroenergetyczne, na odcinkach kolidujących z planowaną zabudową i zagospodarowaniem terenu, należy przebudować na podziemne,
- 5) dopuszcza się lokalizację stacji transformatorowych wbudowanych w budynki przeznaczone na inne funkcje oraz wolnostojących z zapewnionym dostępem do drogi publicznej na wszystkich terenach określonych w planie.

Ustalenia w zakresie rozwoju sieci gazowniczej oraz zaopatrzenia w gaz:

- 1) kierunki budowy sieci gazowej należy realizować zgodnie z opracowaniami dotyczącymi rozwoju sieci, w oparciu o wnioski przyszłych odbiorców gazu, pod warunkiem że będzie to inwestycja ekonomicznie opłacalna,
- 2) możliwość lokalizowania zbiorników na gaz do celów grzewczych zabudowy mieszkaniowej jako zbiorników naziemnych oraz podziemnych,
- 3) możliwość lokalizowania zbiorników na gaz do celów grzewczych i technologicznych na terenach produkcyjnych i usługowych, wyłącznie jako zbiorników podziemnych.

Ustala się następujące zasady rozwoju sieci ciepłowniczej i zaopatrzenia w ciepło:

- 1) dopuszcza się sytuowanie sieci ciepłowniczej i zaopatrzenie w ciepło z lokalnego systemu ciepłowniczego,
- 2) sieci realizować wyłącznie jako podziemne,

- 3) dopuszcza się dla terenów zainwestowanych, stosowanie ogrzewania na paliwo stałe, pod warunkiem utrzymania norm związanych z ochroną środowiska,
- 4) zakazuje się stosowania dla obiektów nowoprojektowanych systemów ogrzewania powodujących niską emisję,
- 5) do czasu realizacji sieci ciepłej dopuszcza się zaopatrzenie w ciepło ze źródeł indywidualnych w oparciu o zasilanie paliwami stałymi, gazem, energią elektryczną oraz z ekologicznych źródeł ciepła,
- 6) dopuszcza się zaopatrzenie w ciepło z kolektorów słonecznych oraz innych alternatywnych źródeł ciepła lub indywidualnych kotłowni o sprawności energetycznej nie mniejszej niż 75%.

Plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych obszarów gminy Bieruń powinny zawierać ogólne zasady jego powiązania z urządzeniami i sieciami uzbrojenia technicznego.

W tym celu:

- należy kompleksowo uzbrajać w sieci tereny wskazane w planie do zainwestowania,
- realizacja nowych obiektów kubaturowych powinna się odbywać wyłącznie, po uprzednim uzbrojeniu terenów budowlanych, w wymagane sieci infrastruktury, w powiązaniu z istniejącymi systemami uzbrojenia technicznego,
- projektowane elementy sieci infrastruktury należy prowadzić w obrębie linii rozgraniczających dróg głównych, zbiorczych, lokalnych i dojazdowych w uzasadnionych technicznie przypadkach dopuszcza się odstępstwa od tej zasady,
- dopuszcza się możliwość realizacji urządzeń i elementów sieci uzbrojenia technicznego, poza terenami wyznaczonymi w planie, na obszarze władania inwestora jako obiekty towarzyszące.

2.6. Charakterystyka stanu środowiska

Rzeźba terenu i walory krajobrazu

Według podziału na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego, obszar miasta Bieruń znajduje się na granicy dwóch prowincji mających zupełnie odmienny charakter: prowincji Wyżyny Polskiej i Prowincji Karpaty Zachodnie wraz z Podkarpaciem. Bieruń Stary i Ściernie znajdują się w prowincji Wyżyny Polskie. Południowo-wschodnia i południowo-zachodnia część miasta znajduje się w prowincji Karpaty Zachodnie wraz z Podkarpaciem.

Naturalna rzeźba obszaru miasta jest mało urozmaicona. Od centralnie rozmieszczonych niewysokich wzniesień zrębowych teren opada we wszystkich kierunkach ku dolinom rzecznych.

Suche doliny rozcinające pagóry zrębowe są stosunkowo płytkie i o łagodnych zboczach. W części centralnej wyróżnia się wzniesienie Górką Bijasowicka (około 257,0 mn.p.m.), a w południowo-zachodniej Góra Chełmeczki (263,0 m n.p.m.). Poza pasami wzniesień deniwelacje terenu nie przekraczają 10 metrów. Teren obniża się generalnie w kierunku południowym i wschodnim tj. w kierunku dolin rzek: Wisły, Gostyni i Przemszy, gdzie rzędne terenu wynoszą ok. + 230 m n.p.m. Najniżej położonym punktem na terenie miasta jest ujście Przemszy do Wisły. Morfologia terenu, położonego w granicach miasta, na wskutek prowadzonej od 1975 roku eksploatacji węgla kamiennego przez KWK „Piast” oraz częściowo przez KWK „Ziemowit”, uległa przeobrażeniu o wielkość dokonanych osiadań. Na terenie miasta znajdują się tereny (tzw. Zalewiska bezodpływowe), z których na skutek osiadań odpływ wód jest utrudniony bądź też niemożliwy. Na części z tych terenów woda zalega ciągle, natomiast na innych pojawia się w czasie zwiększonych opadów.

Obszary chronione

W myśl ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku na obszarze miasta Bierunia znajduje się jeden obszar chroniony. Jest to fragment obszaru Natura 2000 Stawy w Brzeszczach, znajdujący się w Bijasowicach w rejonie połączenia Wisły z Gostynią. Ponadto na terenie miasta Bieruń znajduje się 8 drzew uznanych za pomniki przyrody.

Obszar Natura 2000

Fragment terenu leżący u ujścia rzeki Gostyni do Wisły (południowa część gminy Bieruń) znajduje się w obrębie Specjalnego Obszaru Ochrony Ptaków – Natura 2000 „Stawy w Brzeszczach” (PLB 120009) powołanego rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r.

W obrębie analizowanego terenu obszar chroniony Natura 2000 zajmuje powierzchnię ok. 16 ha, co stanowi zaledwie 0,5 % powierzchni całego obszaru chronionego. Obszar obejmuje kompleksy stawów hodowlanych w dolinie górnej Wisły, położone po obu stronach rzeki. Wisła ma tutaj naturalny charakter, meandruje i w jej dolinie znajduje się sporo niewielkich starorzeczy. W zasięgu omawianego terenu znajduje się jedynie niewielki fragment starorzecza Wisły. Poza tym są to pola uprawne i łąki położone u ujścia Gostyni do Wisły, głównie na terasie zalewowej Wisły i Gostyni. Część tego obszaru jest położona w obrębie międzywała, część natomiast poza wałami przeciwpowodziowymi. Grunty i użytki rolne częściowo są zagospodarowane, część natomiast jest odłogowana. W ostoi występuje co najmniej 14 gatunków ptaków objętych Dyrektywą Ptasią, z czego 5 gatunków objętych jest Polską Czerwoną Księgą (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1 % populacji krajowej następujących gatunków ptaków:

bączek (PCK), czapla purpurowa (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), ślepowron (PCK), kokoszka, krakwa, krwawodziób, śmieszka, zausznik. Stosunkowo wysoką liczebność osiągają takie gatunki jak: bąk (PCK), rybitwa czarna i perkoz dwuczuby.

Tereny górnicze

W myśl ustawy *Prawo geologiczne i górnicze* zostały wyznaczone na terenie gminy Bieruń trzy obszary i tereny górnicze: Bieruń II, Lędziny I i Wola I. Eksploatacja w tych obszarach trwa i będzie w dalszym ciągu prowadzona, przy czym w obszarze górniczym Wola I (dawna kopalnia Czczott) nie będzie prowadzona eksploatacja węgla kamiennego, wyrobiska tej kopalni będą wykorzystywane do zrzucania wód dołowych. Właściwie cała powierzchnia miasta Bierunia była lub będzie objęta wpływami eksploatacji. Na północy osiadania wystąpią na skutek eksploatacji w terenie górniczym „Lędziny I”, przy czym zakłada się tu eksploatację do 2020 r. Osiadania osiągną wartość 1,5 m, a deformacje sięgną trzeciej kategorii. Skutki eksploatacji prowadzonej przez KWK „Piast” będą o wiele poważniejsze i obejmą znaczną część miasta Bierunia. Eksploatacja jest planowana do 2048 r. Na obszarze górniczym KWK Piast, na skutek prowadzonej od 1975 roku eksploatacji górniczej powstało 10 niecek poeksploatacyjnych, w tym 6 bezodpływowych i zalewisk, z których wody są sukcesywnie przepompowywane. W granicach OG „Bieruń II” zlokalizowanych jest 6 pompowni polowych. Są one zabudowane w rejonach obniżonych na skutek eksploatacji górniczej, gdzie brak jest możliwości grawitacyjnego odprowadzania wody.

Zasoby wodne

Zasoby hydrogeologiczne

Północna i centralna część miasta wchodzi w skład Regionu Górnośląskiego, w którym główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w utworach karbonu, a znaczenie podrzędne mają poziomy czwartorzędowe i triasowe. Część południowa gminy znajduje się w regionie Przedkarpackim, w którym główny poziom użytkowy znajduje się w utworach czwartorzędowych.

Zasoby hydrograficzne

Cały teren gminy Bieruń leży w obrębie zlewni rzeki Wisły, która stanowi jego południowo - wschodnią granicę i jej dopływy – Gostynię, Potok Goławiecki i Przemszę.

Rzeka Gostynia stanowiąca lewobrzeżny dopływ Wisły pełni m.in. rolę kolektora słonych wód dołowych z ruchów kopalni „Piast”.

Potok Goławiecki – jest lewobrzeżnym dopływem Wisły i płynie uregulowanym korytem z północy na południe przez teren gminy. Znaczną część przepływu stanowią zrzucone do Potoku słone wody dołowe z KWK „Ziemowit”. Najważniejszym dopływem Potoku Goławieckiego jest Potok Mąkołowiec, a ponadto zrzucone są do niego oczyszczone ścieki z kopalni „Piast” oraz woda odpompowywana ze zbiornika retencyjnego w Ścierniach.

Rzeka Przemsza stanowi największy lewobrzeżny dopływ Wisły. Prowadzi wody pozaklasowe, bardzo mocno zanieczyszczone.

Obok rzek, potoków i innych pomniejszych cieków wodnych na obszarze miasta występuje szereg sztucznych zbiorników wodnych o zróżnicowanych genezach, powierzchniach i pojemnościach. Największym zbiornikiem wodnym jest jezioro Łysina zlokalizowane w zachodniej części miasta w widłach rzeki Gostyni i Mlecznej. Zbiornik jest wykorzystywany jako rezerwa wody dla „Fiat Auto Poland” w Tychach, stanowiąc część systemu zaopatrzenia tego przedsiębiorstwa w wodę. Zbiornik Łysina położony jest również w strefie zasilania ujęć wód podziemnych zlokalizowanych na terenie zakładów Danon.

Inne zbiorniki wodne to pozostałości po stawach rybnych lub zalewiska powstałe w nieckach bezodpływowych, które tworzą się wskutek osiadania terenu.

Zagrożenie powodziowe

Miasto Bieruń posiada gęstą sieć hydrograficzną. Zbiega się tu kilka ważnych cieków, które mają znaczenie ponadregionalne: Wisła, Gostynka i Przemsza. Na terenie miasta od zawsze istniało zagrożenie powodziowe, które obecnie zostało spotęgowane osiadaniem powstałymi na skutek eksploatacji górniczej. Tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi to przede wszystkim obszar Bijasowic oraz Bierunia Nowego, które są położone poniżej poziomu wód powodziowych spływających obwałowanymi rzekami: Wisłą i Gostynką. Również obszar Czarnuchowic, który położony jest w widłach Wisły i Przemszy jest silnie narażony na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku przerwania się wałów przeciwpowodziowych.

Wody powierzchniowe

Stan czystości wód powierzchniowych jest efektem działalności człowieka. Znaczemu zanieczyszczeniu ulegają wody powierzchniowe, szczególnie większych cieków. Stały się one odbiornikami ścieków zarówno komunalnych, jak i przemysłowych, w tym także słonych wód dołowych z kopalni węgla kamiennego.

Na terenie miasta znalazły się cztery punkty monitoringu wód powierzchniowych. Zlokalizowane są one na rzece Mlecznej, Gostynce, Wiśle i Potoku Goławieckim.

Wody podziemne

Miasto Bieruń położone jest w obrębie trzech jednolitych części wód podziemnych: nr 141, 142 i 146. Badania wód podziemnych wykazały iż na terenie gminy Bieruń znajdują się wody podziemne klasy III oraz IV, co w dużej mierze spowodowane jest intensywną eksploatacją węgla kamiennego.

Gleby

Na obszarze miasta Bierunia występują przede wszystkim gleby bielcowe, wykształcone na podłożu piaszczystym lub gliniastym. Na osadach rzecznych wykształciły się mady i gleby mułowo – bagienne, zaś na podłożu węglanowym – rędziny o zróżnicowanym stopniu rozwoju.

Najlepszy w skali miasta kompleks gleb ornych – pszennych, zalega w rejonie centralnym oraz fragmentarycznie w dolinie Wisły. Kompleks żytni bardzo dobry tworzą te same typy gleb głównie w rejonie Bijasowic i na północnym obrzeżu gminy, także na innych terenach.

Dość duże obszary obejmują grunty orne kompleksu żytniego słabego (w tym czarne ziemie zdegradowane w Bieruniu Nowym i nad Przemszą) i najslabszego, także zbożowo-pastewnego mocnego i słabego.

Przy dużym udziale łąk znamienny jest brak użytków zielonych kwalifikowanych jako bardzo dobre i dobre. Większość uznana jest jako użytki średnie na analogicznych glebach jak grunty orne.

Najwięcej gleb klasy III a i b występuje w Ścierniach, w sąsiedztwie kopalni „Piast”, w rejonie Solca oraz w Dolinie Wisły pomiędzy Bijasowicami i Bieruniem Nowym. Gleby klasy IV a i b występują na terenach Bijasowic, na północ od Ścierni, na terenach byłego Stawu Bieruńskiego, pomiędzy torowiskiem PKP, a granicą Fiat Auto Poland i powyżej fabryki samochodów oraz w Czarnuchowicach. Słabe gleby klasy V i VI koncentrują się w rejonie kopalni, Kolonii Bieruń, u podnóża Góry Chełmeczki, a także częściowo na terenach byłego stawu Bieruńskiego.

Surowce naturalne

Na obszarze gminy znajdują udokumentowane bogate złoża węgla kamiennego oraz kruszyw naturalnych.

Węgiel kamienny występuje w obrębie obszaru górniczego Bieruń II (złoża Piast), Lędziny I (złoża Ziemowit), Wola I (złoża Czeczott) oraz w obrębie złoża Studzienice. Kruszywa naturalne występują w Bijasowicach oraz w obrębie złoża Łysina I.

Klimat

Według klasyfikacji klimatyczno-rolniczej opracowanej przez R. Gumińskiego (1948), obszar Bierunia należy zaliczyć do dzielnicy XV (dzielnica częstochowsko-kielecka). Jest on położony w południowej części tej dzielnicy.

Dzielnicę XV charakteryzują następujące warunki:

- średnia temperatura stycznia wynosi $-2 + -3,0^{\circ}\text{C}$,
- średnia temperatura lipca około $15-16^{\circ}\text{C}$,
- średnia temperatura roczna $7-8^{\circ}\text{C}$,
- dni z przymrozkami od 112 do 130,
- dni mroźnych ok. 20-40,
- ostatnie przymrozki wiosenne występują najczęściej w końcu kwietnia lub na początku maja,
- czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi ok. 60-80 dni,
- okres wegetacyjny trwa od 200 do 210 dni,
- opady atmosferyczne znacznie zróżnicowane, do 650-750 mm/rok.

Przeważają wiatry południowo-zachodnie i zachodnie o prędkościach średnich 3- 4 m/s.

Wiatry wiejące z południowego-zachodu (SW) sprzyjają przewietrzaniu obszaru obniżając poziomy stężenie zanieczyszczeń w powietrzu. Natomiast wiatry wiejące z innych kierunków powodują nanoszenie tych zanieczyszczeń z innych części GOP-u nad analizowany obszar.

Powietrze atmosferyczne

Stan czystości powietrza jest jednym ze zmiennych stanów środowiska i zależy głównie od emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz lokalnych warunków rozprzestrzeniania się tych zanieczyszczeń.

Zanieczyszczenia powietrza, ze względu na strukturę źródeł emisji, dzieli się na:

- podstawowe (SO_2 , NO_2 i pył) – powstające podczas spalania paliw w kotłowniach komunalno-bytowych, które charakteryzuje wyraźna zmienność w ciągu roku (w sezonie zimowym następuje wzrost SO_2 i pyłu),
- specyficzne powstające w wyniku procesów technologicznych,
- emitowane ze źródeł mobilnych,
- wtórne powstające w wyniku reakcji i przemian związków w zanieczyszczonej atmosferze.

Głównymi źródłami emisji SO_2 do atmosfery jest energetyka zawodowa i sektor komunalno-bytowy. Głównymi źródłami NO_2 jest transport, komunikacja i energetyka zawodowa.

Emisja niska

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Bieruń są zanieczyszczenia pyłowe pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw stałych. Dotyczy to przede wszystkim systemów grzewczych opalanych węglem, zwłaszcza w czasie zimy. Obiekty te powodują okresowy wzrost stężeń pyłu zawieszonego i dwutlenku siarki, pochodzących ze spalania paliw, głównie węgla.

Badania monitoringowe stężenia SO₂ na terenie gminy Bieruń wykazują znacznie większe (4-6-krotnie większe) wartości stężeń tych zanieczyszczeń w sezonie grzewczym niż poza sezonem grzewczym. Jest to przede wszystkim wynikiem oddziaływania „niskiej” emisji pochodzącej z mało efektywnych źródeł spalania paliw w celach grzewczych oraz wykorzystywania paliw tanich o dużej zawartości siarki i mało korzystnych parametrach grzewczych.

Emisja komunikacyjna

Zanieczyszczenia komunikacyjne należą do czynników najbardziej obciążających powietrze atmosferyczne. Szczególnie uciążliwe są zanieczyszczenia gazowe powstające w trakcie spalania paliw przez pojazdy mechaniczne. Drugą grupę emisji komunikacyjnych stanowią pyły, powstające w wyniku tarcia i zużywania się elementów pojazdów. Przy ocenie jakości powietrza atmosferycznego, należy jak najbardziej uwzględnić ilość zanieczyszczeń pochodzących z ruchu samochodowego, odbywającego się na jego obszarze.

Hałas

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy w środowisku jest dość dokuczliwy i szybko zauważalny przez ludzi. Wynika to przede wszystkim z jego charakteru. Jest on kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu czy procesu technologicznego, ma przeważnie charakter ciągły oraz uciążliwe brzmienie. Te elementy są przyczyną nie akceptowalności jego przez społeczeństwo, w przeciwieństwie do innych typów hałasu jak np. komunikacyjnego czy hałasu miejskiego.

Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych jest dość zróżnicowana, zależna od wielkości i ilości źródeł, czasu ich pracy, a także od zabezpieczeń akustycznych urządzeń i hal produkcyjnych. Ponadto o uciążliwości hałasowej będą decydowały odległości od obszarów i obiektów chronionych oraz wartości normowe dla danego typu terenu występującego w bezpośrednim sąsiedztwie źródeł hałasu.

Hałas komunikacyjny

Źródłem hałasu komunikacyjnego w środowisku jest przede wszystkim ruch drogowy, lokalnie jednak źródłem hałasu jest także ruch kolejowy. Hałas komunikacyjny jest bardziej uciążliwy niż przemysłowy, gdyż z reguły obejmuje większy obszar oddziaływania oraz dotyczy większej liczby ludności. Jednak przez ludzi jest bardziej akceptowalny niż hałas przemysłowy. Wzrost uciążliwości hałasu komunikacyjnego jest spowodowany głównie rosnącą liczbą pojazdów, brakiem modernizacji nawierzchni dróg i wydłużeniem w czasie szczytu komunikacyjnego.

W związku z powyższymi wartościami, populacją najbardziej narażeni na hałas komunikacyjny są mieszkańcy zabudowań zlokalizowanych wzdłuż ruchliwych tras komunikacyjnych, do których na terenie gminy można zaliczyć drogę krajową DK 44 oraz drogi wojewódzkie: DW 931 i DW 934.

2.7. Podmioty gospodarcze

Na koniec 2013 r. na terenie gminy Bieruń było 1 336 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Sektor publiczny – ogółem stanowił 27 jednostek. Sektor prywatny objął ogółem 1 309 jednostek. Sektor prywatny na koniec 2013 r. stanowiły: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (1038), spółki handlowe (87), spółdzielnie (3), fundacje (3), stowarzyszenia i organizacje społeczne (35).

Tab.9. Podmioty gospodarki narodowej gminy Bieruń w latach 2009 – 2013 zarejestrowanych w rejestrze REGON. Stan na 31.XI

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON	2009	2010	2011	2012	2013
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1177	1271	1280	1300	1336
sektor publiczny - ogółem	28	28	26	26	27
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	22	21	21	21	22
sektor publiczny - spółki handlowe	3	4	2	2	2
sektor prywatny - ogółem	1149	1243	1254	1274	1309
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	934	1011	1009	1012	1038
sektor prywatny - spółki handlowe	67	74	76	81	87
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	20	22	21	20	19
sektor prywatny - spółdzielnie	3	3	3	3	3

sektor prywatny - fundacje	1	2	3	3	3
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	25	27	30	33	35

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS 2010,2011,2012,2013,2014

Na terenie Bierunia znajduje się 38,5 hektarów terenów inwestycyjnych wchodzących w skład Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Podstrefy Tyskiej. W 2013 roku strefa wzbogaciła się o pierwszego inwestora - 11 hektarów gruntu zakupiła firma Millenium Logistic Parks, która prowadzi działalność deweloperską i jest właścicielem zlokalizowanych w różnych rejonach Polskich dużych parków przemysłowo – logistycznych. MLP zamierza wybudować w Bieruniu hale produkcyjno-usługowe o łącznej powierzchni 58 tys. m kw.

2.8. Charakterystyka infrastruktury

Komunikacja drogowa

Na obszarze miasta Bierunia główną oś komunikacyjną stanowi droga krajowa nr 44 relacji Gliwice – Kraków. Zamierzenia inwestycyjne GDDKiA zmierzają do wybudowania drogi ekspresowej S1 relacji Mysłowice – Bielsko – Biała, której odcinek będzie przebiegał w bezpośrednim otoczeniu miasta Bieruń. W przyszłości trasa ta będzie stanowiła ważny element sieci komunikacyjnej zwiększający znacznie dostępność zewnętrzną, jak również powiązania miasta z aglomeracją śląską. Uzupełnienie ciągów komunikacyjnych o znaczeniu krajowym stanowią drogi wojewódzkie: DW 931 relacji Bieruń Stary – Pszczyna oraz DW 934 relacji Mysłowice – Bieruń Nowy. Wewnętrzny układ drogowy miasta o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym uzupełniony jest drogami powiatowymi oraz gminnymi.

Komunikacja kolejowa

Prawie centralnie przez obszar miasta (z zachodu na wschód) przebiega magistralna, pasażersko – towarowa linia kolejowa Nr 138 relacji Oświęcim – Katowice. Jest to jedyna linia pasażerska przebiegająca przez teren miasta, która wiąże je przede wszystkim z aglomeracją śląską.

Pozostałe linie kolejowe to: Nr 179 Tychy – Mysłowice Kosztowy (drugorzędna, towarowa) i Nr 885 Nowy Bieruń – KWK „Piast” (miejskowa, towarowa). Tereny kolejowe ww. linii stanowią tereny zamknięte, o których mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Mając na uwadze położenie miasta w obrębie aglomeracji śląskiej należy rozważyć możliwość włączenia Bierunia Nowego i Bierunia Starego w tworzący się system kolei aglomeracyjnej, która w bieżącym momencie dociera do stacji Tychy.

Komunikacja zbiorowa

Zbiorowa obsługa ruchu pasażerskiego realizowana jest przez komunikację autobusową i transport szynowy. Połączenia pomiędzy poszczególnymi miejscowościami Bierunia, powiatu bieruńsko – lędzińskiego, jak również aglomeracji śląskiej zapewnia komunikacja miejska realizowana przez KZK GOP, MZK Tychy, PKS Oświęcim, MZK Oświęcim i linie powiatowe. Transport szynowy (kolej) realizowana jest w oparciu o istniejącą linię kolejową Katowice – Oświęcim.

Zaopatrzenie w wodę

Miasto zaopatrywane jest wodę pitną z ujęcia Czaniec przez Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Katowice rurociągiem DN 1500. Biegnie on do pompowni w Tychach – Urbanowicach. Pośrednio dostawa następuje dwoma rurociągami DN 800 a następnie DN800/500/400 do DN200 i sieci rozdzielczej. Jeden rurociąg obsługuje północną część miasta. Drugi rurociąg obsługuje południowo – zachodnią część miasta.

Na terenie miasta znajduje się 6 studni głębinowych mogących wspomóc zaopatrzenie mieszkańców w wodę. Przemysłowo wykorzystuje wodę m.in. KWK „Piaś” w Bieruniu Starym i Bieruniu Nowym oraz NITROERG S.A. w Bieruniu Starym.

Na koniec 2012 r. zużycie wody w gospodarstwach domowych miasta Bieruń ogółem na 1 mieszkańca wyniosło 29,7 m³, a na jednego korzystającego zużycie wyniosło 30,2 m³.

Gospodarka ściekowa

Miasto Bieruń skanalizowana jest w 75,5 procentach. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 109,8 km i posiada 13 390 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych. W 2012 roku odprowadzono siecią kanalizacji sanitarnej 947,0 dm³ płynnych nieczystości.

System kanalizacyjny tworzą:

- 3 komunalne oczyszczalnie: w Bieruniu Starym przy ulicy Chemików, w Bieruniu Nowym przy ul. Jagiełły, w Bieruniu Nowym przy ul. Soleckiej,
- sieci kanalizacji ogólnospławnej i sanitarnej wraz z przykanalikami.

Gospodarka odpadami

Źródłem powstawania odpadów komunalnych w gminie Bieruń, są gospodarstwa domowe, sektor infrastruktury turystycznej oraz różne rodzaje działalności gospodarczej, takie jak: handel, usługi i produkcja rzemieślniczo-przemysłowa. Łącznie z tą grupą odpadów zagospodarowuje się również odpady inne niż niebezpieczne, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Do odpadów komunalnych zalicza się również odpady wielkogabarytowe.

Miasto kieruje odpady komunalne na składowisko odpadów w Urbanowicach. Na obszarze miasta prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów wtórnych oraz okresowo zbiórka przedmiotów wielkogabarytowych i niebezpiecznych .

W 2012 r. z terenu gminy Bieruń odebrano 5 139,83 ton odpadów komunalnych, z czego z gospodarstw domowych 3756,29 ton.